

EDUKACIJA O UNAPRJEĐENJU IZVJEŠTAVANJA I EDUKACIJA/DOEDUKACIJA TESTIRANJA NA HIV I HCV

prim. Tatjana Nemeth-Blažić, prim. Mirjana Lana Kosanović Ličina, dr.
med., Maja Valentić

Stručni skup ključnog epidemiološkog indikatora EMCDDA „Zarazne bolesti engl. Drug related infection diseases (DRID) uz predstavljanje dokumenta Protokola za provedbu RDS istraživanja te Protokola za provedbu rutinskih testiranja na HCV i HIV među ovisnicima

Marija Bistrica, 8.12..2021.

■ Sadržaj

- Uvod
- Poboljšanje izvještavanja
 - Službe za prevenciju ovisnosti i mentalno zdravlje
 - CST
- Savjetovanje prije testiranje
- Testiranje
- Savjetovanje poslije testiranja

Cilj

- Edukacija i do-edukacija djelatnika koji provode ili će provoditi testiranje

jednaki postupak, tumačenje rezultata, povezivanje sa skrbi)

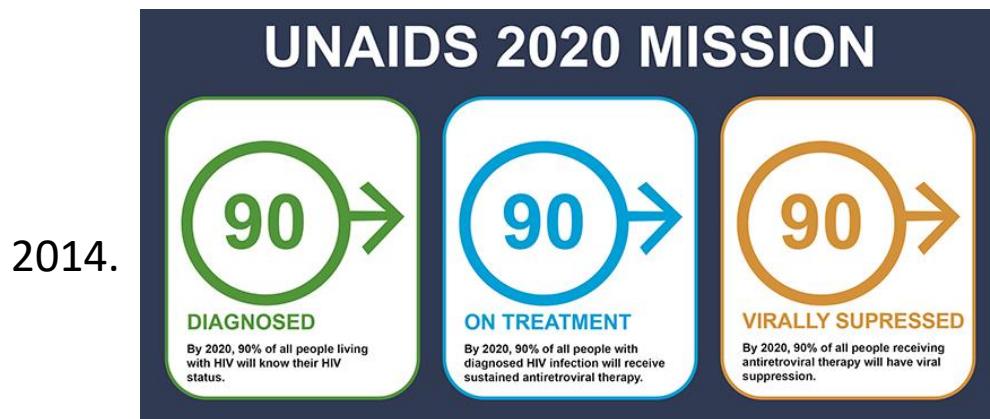
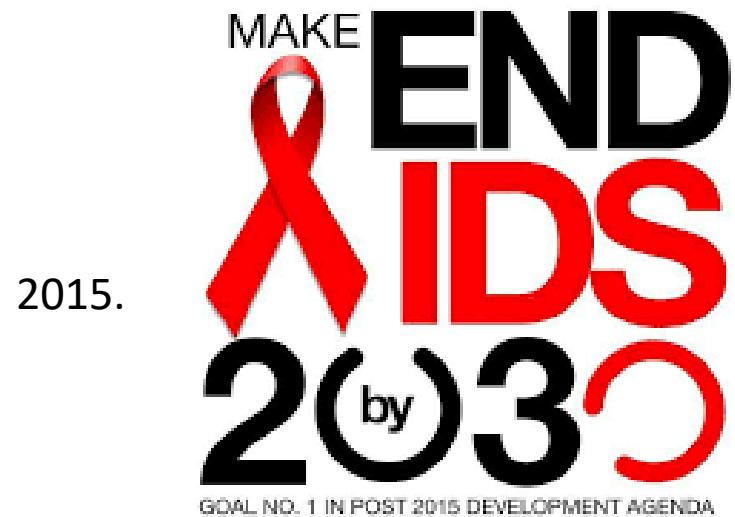
- Zakonska podloga:
 - Zakon o zdravstvenoj zaštiti
 - Zakon o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti
 - Plan i program mjera zdravstvene zaštite 2020.-2022.
 - Zakon o zdravstvenom osiguranju
- Nacionalna strategija:
- Hrvatski nacionalni program za prevenciju HIV/AIDS-a 2017. – 2021.
- Specifični cilj br. 3. - **Povećanje broja dobrovoljnih savjetovanja i testiranja kako bi se omogućilo rano otkrivanje zaraze HIV-om te savjetovanje o smanjivanju rizičnog ponašanja**

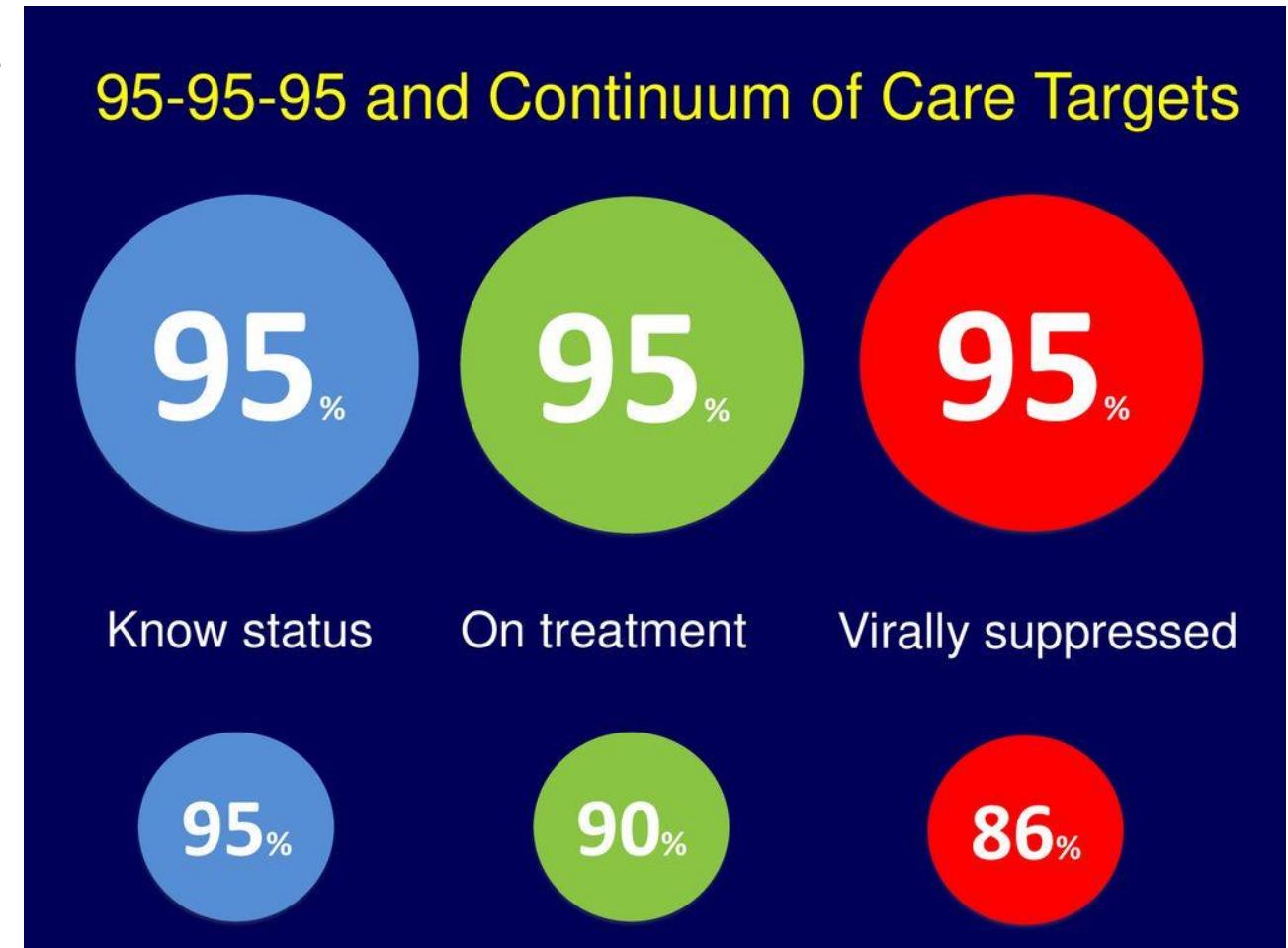
Hrvatski nacionalni program za prevenciju HIV/AIDS-a 2017. – 2021 - TESTIRANJE

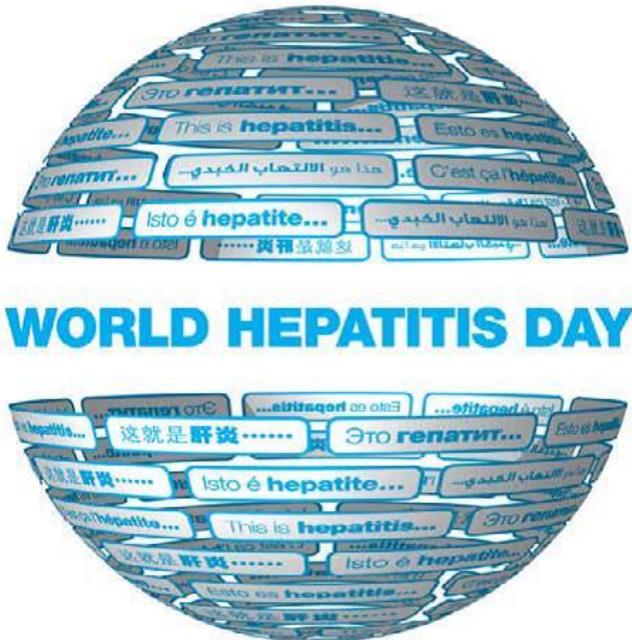
- **Povećati :**
 - motivaciju osoba s rizičnim ponašanjem za redovito testiranje na HIV
 - broj testiranja u osoba koje se rizično ponašaju u mjeri potrebnoj da 90% zaraženih bude dijagnosticirano.
 - i unaprijediti izvaninstitucionalno testiranje na HIV (testiranje u zajednici) s fokusom na ključne populacije
 - broj zdravstvenih ustanova koje rutinski provode dobrovoljno testiranje prema indikatorskim bolestima za zarazu HIV-om te osoba čije ponašanje ukazuje na moguću zarazu.
- **Unaprijediti :**
 - rad postojećih i prema potrebi organizirati otvaranje novih centara za dobrovoljno testiranje i savjetovanje te referentne službe
- **Omogućiti:**
 - testiranje na HIV u službama sa liječenje spolno prenosivih infekcija i službama za reproduktivno zdravlje
 - dobrovoljno testiranje na HIV uz savjetovanje svim trudnicama

POSTAVLJENI CILJEVI – UN, SDG 3.3, UNAIDS

2021.

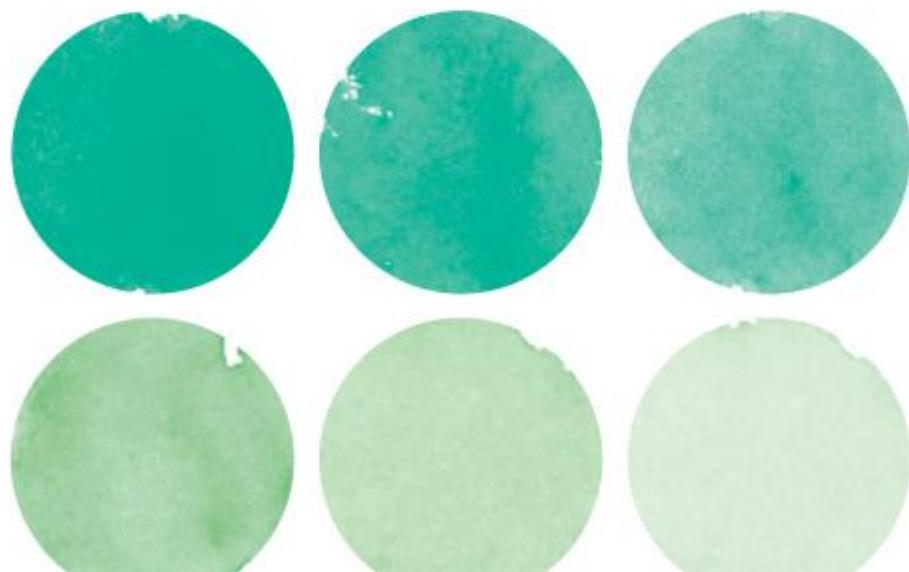
WORLD HEPATITIS DAY

JUNE 2016

GLOBAL HEALTH SECTOR STRATEGY ON
VIRAL HEPATITIS
2016–2021

TOWARDS ENDING VIRAL HEPATITIS

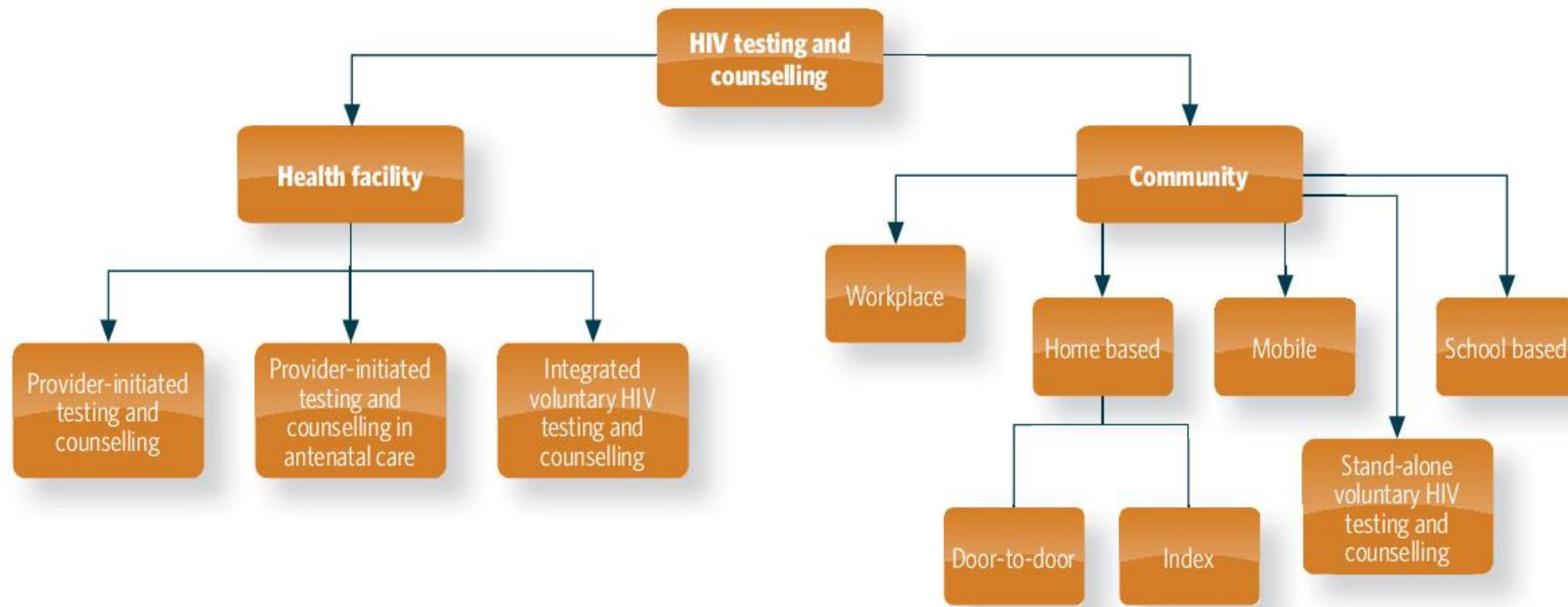

■ Testiranje na HIV: vrste, podjele...

- Inicirano od korisnika
- inicirano od pružatelja usluga
- U zdravstvenoj ustanovi
- U zajednici
- U području niske incidencije
- Koncentrirana
- U području visoke incidencije
- Anonimno
- Neanonimno
- Dobrovoljno
- Obavezno

Modeli HIV savjetovanja i testiranja

Fig. 4.3 Models of HIV testing and counselling^a

Testiranje na HIV u RH

- Screening krvi i krvnih pripravaka, organa - obvezno
 - Osobe sa simptomima (HIV indikatorska stanja/bolesti) – snažno preporučeno
 - Osobe koje injektiraju droge (kontinuirano u riziku, a ulaze u program liječenja)
 - Trudnice – epidemiološke ili kliničke indikacije
-
- BOLNICE
 - ZAVODI ZA JAVNO ZDRAVSTVO
 - ZAVODI ZA TRANSFUZIJSKU MEDICINU
 - STOMATOLOŠKE I DRUGE POLIKLINIKE
 - PRIVATNI LABORATORIJI
-
- Anonimno, dobrovoljno, besplatno
 - Na zahtjev korisnika:
 - Mreža centara za dobrovoljno, besplatno i anonimno savjetovanje i testiranje - **CST**
-
- HZJZ, ZAVODI ZA JAVNO ZDRAVSTVO
 - KIB "DR. FRAN MIHALJEVIĆ"
 - Popodnevna klinika
 - TESTIRANJA U ZAJEDNICI - SURADNJA S ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA

■ Što je novo u području testiranja ?

- Demedikalizacija testiranja na HIV → jačanje testiranja u zajednici
→ povećana dostupnost testiranju populaciji pod povećanim rizikom
- Pilot projekti:
- Testiranje provođeno od **stručno obučenog nezdravstvenog osoblja**
- **Samotestiranje**
→ izrada policy dokumenta → praksa u budućnosti??
- Digitalne platforme, društvene mreže...

Pružanje usluge na HIV testiranje

- “kritična točka; glavni ulaz” - pristup prevenciji i liječenju HIV infekcije
- Usluga na HIV testiranje podrazumijeva:
 - informiranje prije testiranja
 - testiranje
 - savjetovanje poslije testiranja
 - upućivanje u daljnju skrb (prevencija, liječenje, psihosocijalna podrška...)
- Uz osnovna načela:
 - dobrovoljno
 - informirani pristanak
 - povjerljivost podataka

Pravilo 5 C

- Consent (pristanak)
- Confidentiality (povjerljivost)
- Counselling (savjetovanje)
- Correct test results (rezultati testa)
- Connection/linkage to prevention, care and treatment.
(povezivanje s medicinskom skrbi)

Testiranja na anti-HIV u Hrvatskoj 2019. godine

Kategorije <i>Categories</i>	Testirano uzoraka <i>Tested samples</i>	pozitivno <i>positive</i>	%
Osobe koje injektiraju drogu – People who inject drugs (PWID)	22	0	0
Djeca HIV pozitivnih majki - Children of HIV positive mothers	0	0	0
Bolnički pacijenti **- Hospital patients **	13506	45	0,33
Dobrovoljni davatelji krvi (svi) – Voluntary blood donors(all)	256080	48	0,08
Davatelji plazme i drugih krvnih derivata/tkiva/organa	496	0	0
<i>Donors of plasma and other blood derivatives/tissues/organs</i>			
Primatelji transfuzije i drugih imunoloških pripravaka/tkiva/organa	110	1	0,91
<i>Recipients of plasma and other blood derivatives/tissues/organs</i>			
Anonimno HIV savjetovanje - Anonymous HIV counseling/testing	2430	14	0,58
Testitanja na uputnicu (upućeni od PZZ i za administrativne potrebe)	31473	89	0,28
<i>Testing with referral (referred from primary health care and for administrative needs)</i>			
Ukupno (projek) - Total-average	304.117	197	0,065

Izvještaj testiranja u zajednici - udruge

CheckPoint Zagreb HUHIV u suradnji s HZJZ-om i Klinikom za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“ ¹				Iskorak u suradnji s HZJZ-om ²				
	2017.	2018.	2019.	2020.	2017.	2018.	2019.	2020.
Savjetovano korisnika	1483	1493	1386	1399	918	974	1178	720
Testirano na HIV (brzim testovima)	923	1140	1070	692	918	974	1178	720
Broj reaktivnih testova	13	13	8	6	19	15	17	11

	HEPATOS Rijeka u suradnji s NZZJZ Primorsko goranske županije ³				Help Split* u suradnji s NZZJZ Splitsko-dalmatinske županije ³			
	2017.	2018.	2019.	2020.	2017.	2018.	2019.	2020.
Broj predtesnih savjetovanja/korisnika	206	252	350	115	51	75	64	525
Broj testiranja na HIV	206	252	336	115	51	75	64	215

Usluge

- **Savjetovanje prije testiranja**
(informiranje, procjena rizika, savjetovanje o prevenciji)
- **Testiranje**
(HIV, hepatitis B, hepatitis C, sifilis; laboratorijski testovi, brzi testovi)
- **Savjetovanje poslije testiranja**
(priopćavanje rezultata, informiranje, savjetovanje o prevenciji, upućivanje na liječenje i skrb)

Osnovne vještine savjetovanja uključuju:

- **Postavljanje otvorenih pitanja (pitanja koja izbjegavaju DA-NE odgovaranje)**
- **Ne nametanje stavova savjetnika i ne osuđivanje stavova korisnika**
- **Ne vršenje pritiska na korisnika da promjeni svoje stavove, već pomoći da osvijeste mogućnosti**
- **Osiguranje permisivne atmosfere (sve je u redu ako ne ugrožavaš druge)**
- **Aktivno slušanje!**
- **Priopćenje negativnog rezultata testiranja**
- **Priopćenje i savjetovanje u slučaju pozitivnog rezultata**

SAVJETNIK treba:	KORISNIK može :
Slušati	Imati vlastita razmišljanja
Ne osuđivati ponašanje	Trebati osjećaj sigurnosti i poštovanja
Zapažati	Trebati osjećaj da je savjetniku stalo
Prihvatiti/uvažiti osjećaje korisnika	Trebati osjećaj da ih savjetnik ne osuđuje
Nemati predrasude	Imati različite reakcije, ponašanja
Pokazati razumijevanje	
Biti podržavajući Pomoći korisniku da identificira svoje izvore podrške	
Pitati pitanja	
Procijeniti je li osoba preplavljeni informacijama? Želi li osoba više informacija ili manje? Treba li osobi dodatna podrška za praćenje? Kako se mogu povezati s organizacijama koje pružaju tu podršku?	

Savjetovanje prije testiranja

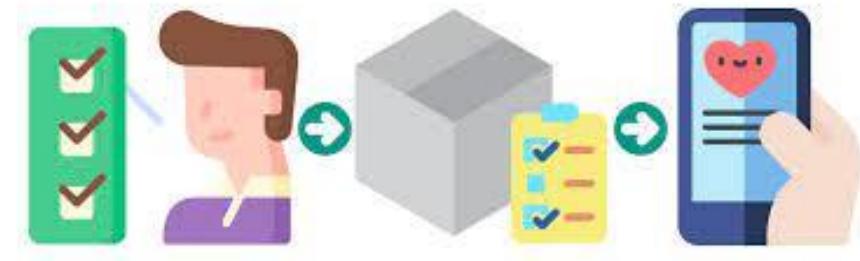
UVOD

PROCJENA RIZIKA

INFORMACIJE O TESTIRANJU

INFORMACIJE O DOBIVANJU I ZNAČENJU REZULTATA

INFORMIRANI PRISTANAK O TESTIRANJU

Procjena rizika

- omogućava savjetniku uvid o rizičnom ponašanju korisnika i način (put, strategiju) smanjenja rizičnog ponašanja
- voditi računa o kulturnim/sociološkim osobitostima i razlikama

Korisiti otvorena pitanja

„Kako mislite da ste se mogli zaraziti s HIV-om, HCV-om?“

“ Kada ste zadnji put.....? “

“ Što je najrizičnije u životu što ste napravili?”

“ Koliko često.....? “

“ Kako biste opisali.....? “

“ Što činite.....? “

„Što mislite o...?“

„Zašto ste ...?“

Procjena rizika

- seksualno ponašanje korisnika
- seksualno ponašanje korisnikovog partnera/partnerice
- korištenje alkohola/droge
- transfuzija krvi
- nesterilni invazivni zahvati (nemedicinsko obrezivanje, tetovaža, piercing, ozljeđivanje)
- za zdravstveno osoblje (ubodni incidenti)

uključiti korisnika u vlastitu procjenu rizičnog ponašanja, povećati svjesnost i percepciju vlastitog rizičnog ponašanja

■ Procjena rizičnog ponašanja korisnika

Nedavno izloženi HIV-u/HCV-u?

Na koji način?

Ako je bio nezaštićeni odnos

U vezi, izvan nje?

Poznata/ nepoznata osoba?

Kakav tip odnosa? (vaginalni, analni, oralni)

Ako je bilo korištenje droga

Korištenje tuđe igle poznate / nepoznate osobe?

■ Procjena rizičnog ponašanja korisnika

- dosadašnja izloženost riziku (kada, gdje (inozemstvo /vlastita država), kako)
- dosadašnja seksualna aktivnost (broj partnera (m, ž, m i ž), dob prvog spolnog odnosa
- SPB (STD) – boluje sada, unazad godinu dana ili ikada prije
- korištenje kondoma u trajnoj vezi i/ili s neredovitim partnerima
- okolnosti koje pridonose povećanu rizika (trigeri) – alkohol, droga, stres, usamljenost, novac
- istražiti obrazac korisnikovog rizičnog ponašanja (povremeno, redovito, ili zahvaljujući nekoj okolnosti)
- istražiti korisnikovu komunikaciju s partnerom (vjernost, HIV status, prošla seksualna iskustva, SPB)
- korištenje droga (injektiranje)

Procjena rizika i redukcija rizika

- identificirati dosadašnje uspješne pokušaje / neuspjehe u prakticiranju sigurnog spolnog odnosa
- procijeniti da li klijent zna pravilno koristiti prezervativ
- napraviti demonstraciju pravilnog korištenja
- identificirati poteškoće pri smanjenju rizika

“Što Vam je bio najteži dio u pokušaju smanjenja rizičnog ponašanja?”

Informacija o HIV testiranju

procedura testiranja (količina krvi, način obrade uzorka)

HIV test rezultat

negativan rezultat (HIV antitijela nisu dokazana u krvi)

- nije inficiran, period prozora
- definirati što znači negativan rezultat (to je u redu nalaz)

pozitivan rezultat (HIV antitijela su detektirana u krvi)

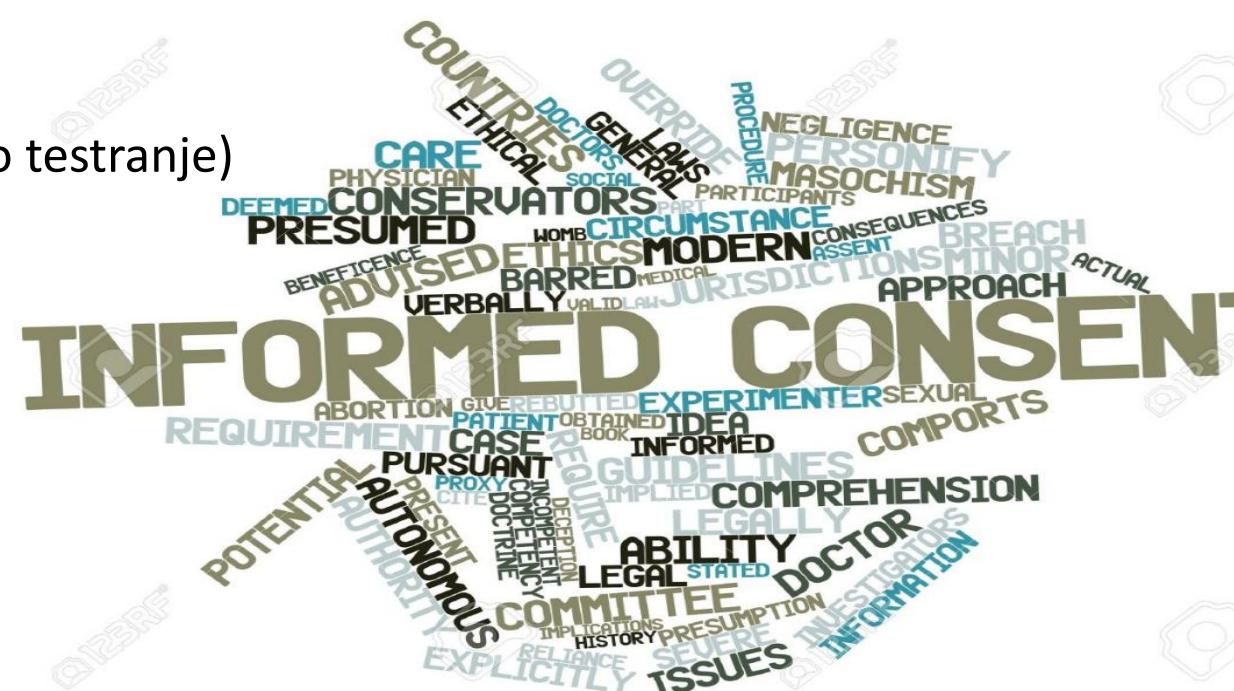
- inficiran, mogućnost prijenosa virusa drugima
- nije nužno da osoba ima AIDS

nedefiniran (HIV antitijela se ne mogu sa sigurnošću detektirati)

- serokonverzija, rana infekcija HIV-om
- autoimuna bolest, trudnoća

Informirani pristanak korisnika

- razumijevanje – savjetovanje, informacija, testiranje
- spremnost – pravi trenutak
- povjerljivost
- važno – dolazak po rezultate (za laboratorijsko testiranje)
- termin za dobivanje rezultata

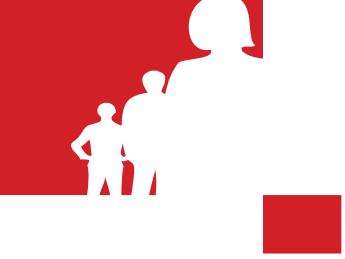

Testiranje

Klasični laboratorijski vs brzi testovi

- ELISA III (At) (6-12 tj)
 - ELISA IV (p24+At) – skraćenje WP, točniji
 - Anti-HCV, HCV RNA
 - Potvrđni test iz istog uzorka seruma
 - Lab.oprema, osoblje
 - samo u zdrav. ustanovama
 - Vađenje krvi -serum/plazma
- Ista tehnologija kao ELISA
 - Brz rezultat (20 min, 1 min)
 - Jednostavni, ne treba lab. oprema ni osoblje
 - Mogu i izvan zdrav. ustanova (engl. outreach)
 - Slina, puna krv, serum/plazma

- Testiranje u HZJZ-u i ostalim ZZJZ savjetovalištima – ELISA IV generacije (antitijela i p24 antigen), anti-HCV, brzi testovi
- Testiranje u zajednici (udruge – Iskorak, Checkpoint ZG... - brzi testovi

Brzi testovi

- Iz sline (oralne tekućine)
 - – Oraquick
 - HIV
 - HCV
- Iz krvi (serum/plazma)
 - – Biognost-Toyo (HBV, HCV, sifilis)
 - – INSTI (HIV, HIV/sifilis)
 - – Oraquick (HIV, HCV)

Rukavice

- Jednokratne rukavice od lateksa
- Čiste, nesterilne

Alkohol

Vatica

Single-use, hazardous waste disposal

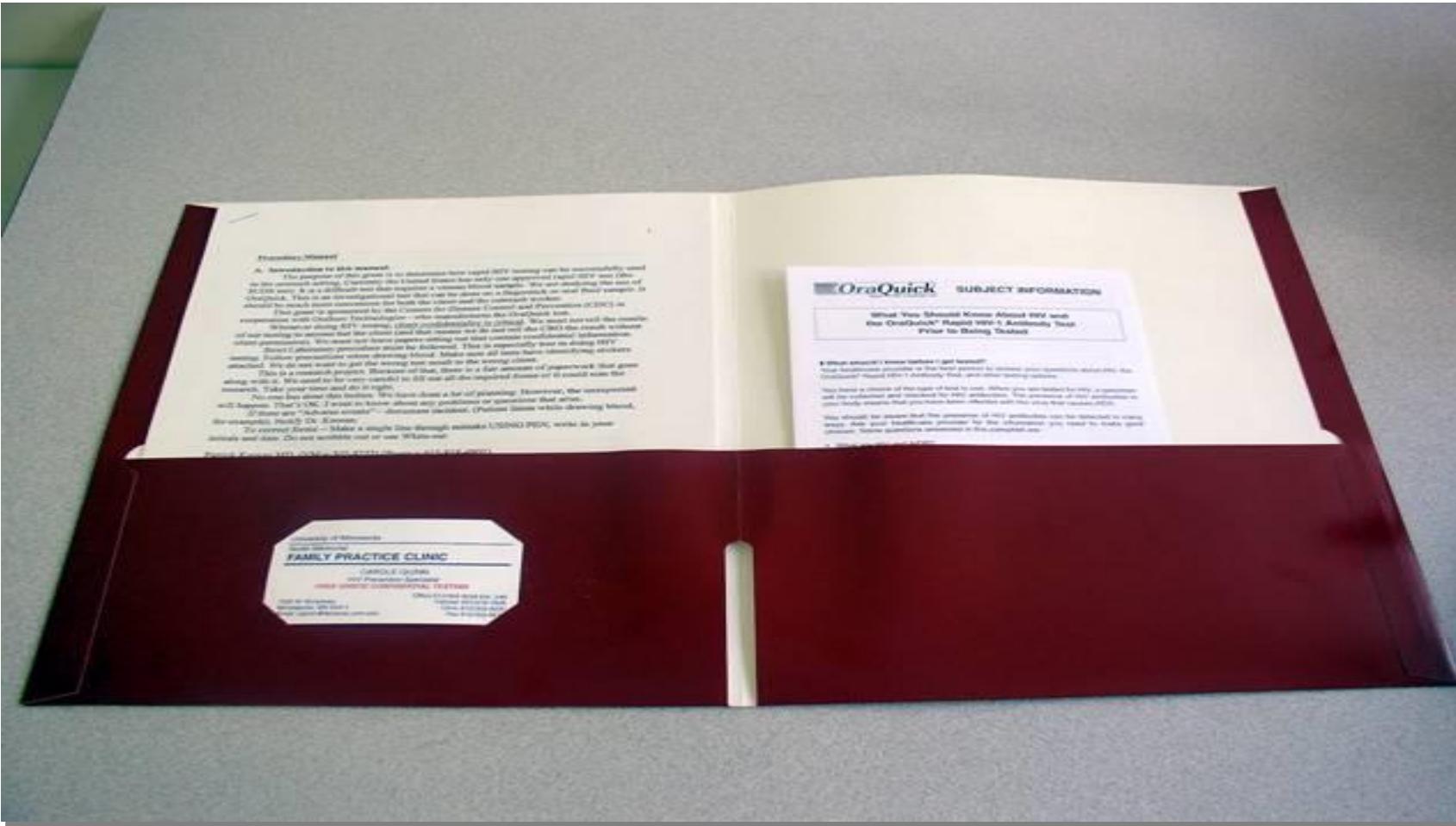
Sterilne lancete

Timer

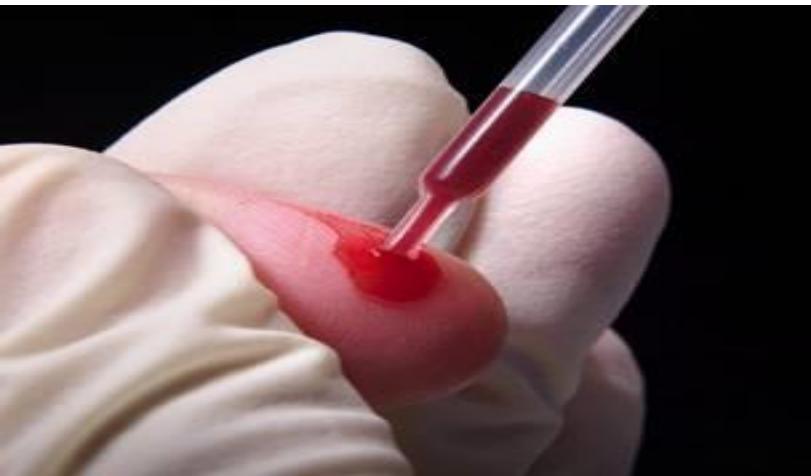
Upute proizvođača i interne upute

Odlaganje infektivnog otpada

Postupak

HIV (anti-HIV ½)

Hepatitis C

HIV (anti-HIV 1/2)

50µL krvī → **1mix** → **test +2+3**

1 min

- 1-reagens
- 2-razvijač boje
- 3-otopina za ispiranje

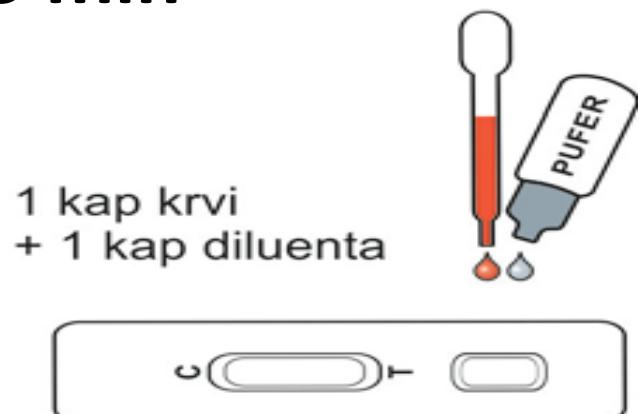
<https://www.youtube.com/watch?v=vXEgqfGfFFg>

HIV (anti-HIV 1/2)

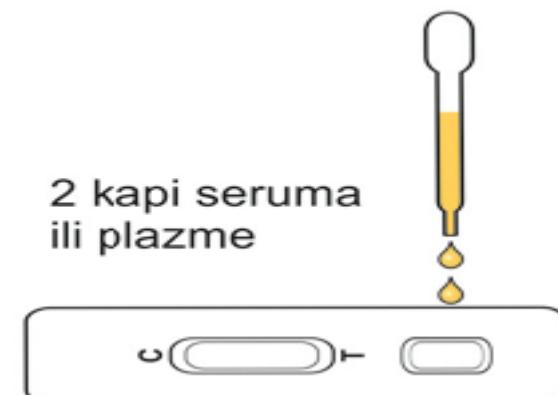
1 kap krvi + 1 kap pufera

2 kapi seruma/plazme

15 min

**1 kap krvi
+ 1 kap diluenta**

**2 kapi seruma
ili plazme**

Hepatitis B (HbsAg)

3 kapi krvi

3 kapi serumma/plazme

15 min

Hepatitis C (anti-HCV)
2 kapi krvi + 2 kapi pufera
1 kap seruma/plazme + 2 kapi pufera

15 min

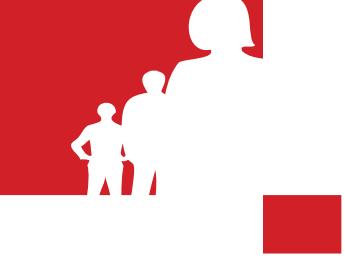
Sifilis (SyphiGnost ULTRA)

2 kapi krvi + 1 kap pufera

3 kapi serum/a/plazme

10 min

Ubodni incident

- **Neposredna obrada rane** (pranje rane tekućom vodom i sapunom, sluznice isprati vodom/fiziološkom otopinom, ne istiskivati krv, manje rane na koži dezinficirati)
- **Procjena rizika** (PEP, cijepljenje), praćenje
- **Prijaviti incident odgovornoj osobi !**

Savjetovanje poslije testiranja

PRIOPĆAVANJE REZULTATA

- **Priopćiti rezultate NEUTRALNIM tonom glasa (bez okolišanja)**
 - **Pozitivan rezultat** – “Vaš test je pozitivan; to znači da ste inficirani (zaraženi) virusom HIV-a/hepatitisa C...”
 - **Negativan rezultat** – “Vaš test je negativan; to znači da niste inficirani (zaraženi) virusom HIV-a/hepatitisa C”
- **Dati korisniku i pismene upute/informacije gdje se treba javiti za dodatne pretrage i liječenje (info papirić)**

Klinika za infektivne bolesti "Dr. Fran Mihaljević"
AMBULANTA ZA HIV
Mirogojska 8, Zagreb
DIJAGNOSTIKA, LIJEČENJE
Tel: 01/28 26 206
PSIHOSOCIJALNA SKRB
Tel: 01/46 78 243

Radno vrijeme: radnim danom (pon-pet) od 08h do 15:30h
Radno vrijeme: radnim danom (pon-pet) od 08-14h

■ Post testiranje HIV pozitivan rezultat

najčešće pogreške pri priopćavanju rezultata:

- **previše informacija** u tom trenutku
- **ne pružanje dovoljno vremena korisniku** da shvati informaciju o rezultatu
- pružanje **previše tehničkih informacija**

Post testiranje - HIV pozitivan rezultat

- emocionalna reakcija korisnika
- Provjeriti da li korisnik/korisnica razumije značenje pozitivnog nalaza
- follow up (liječnik, Klinika, udruga)
- Follow up

■ Post testiranje - HIV pozitivan rezultat (emocionalna reakcija)

- Čekati korisnikovu reakciju (ne početi odmah objašnjavati)
- Razgovarati
- Ponuditi pomoć različitih udruga za psihosocijalnu pomoć
- Pronaći pozitivnu nit u cijeloj priči

Post testiranje - HIV pozitivan rezultat (planovi)

- pronaći izvor potpore (tko, što, kada, kako i zašto)
- uputiti na određenu udrugu za psihosocijalnu pomoć
- priopćavanje rezultata partneru / ponuditi pomoć
- podsjetiti korisnika o nužnosti prakticiranja sigurnog seksa
(da bi zaštitio partnera / partnericu / partnere od infekcije)
- informirati o važnosti dalnjeg kontaktiranja liječnika i medicinskog praćenja
- ohrabriti korisnika da postavlja pitanja
- Pismene upute za upućivanje na daljnje pretrage i liječenje

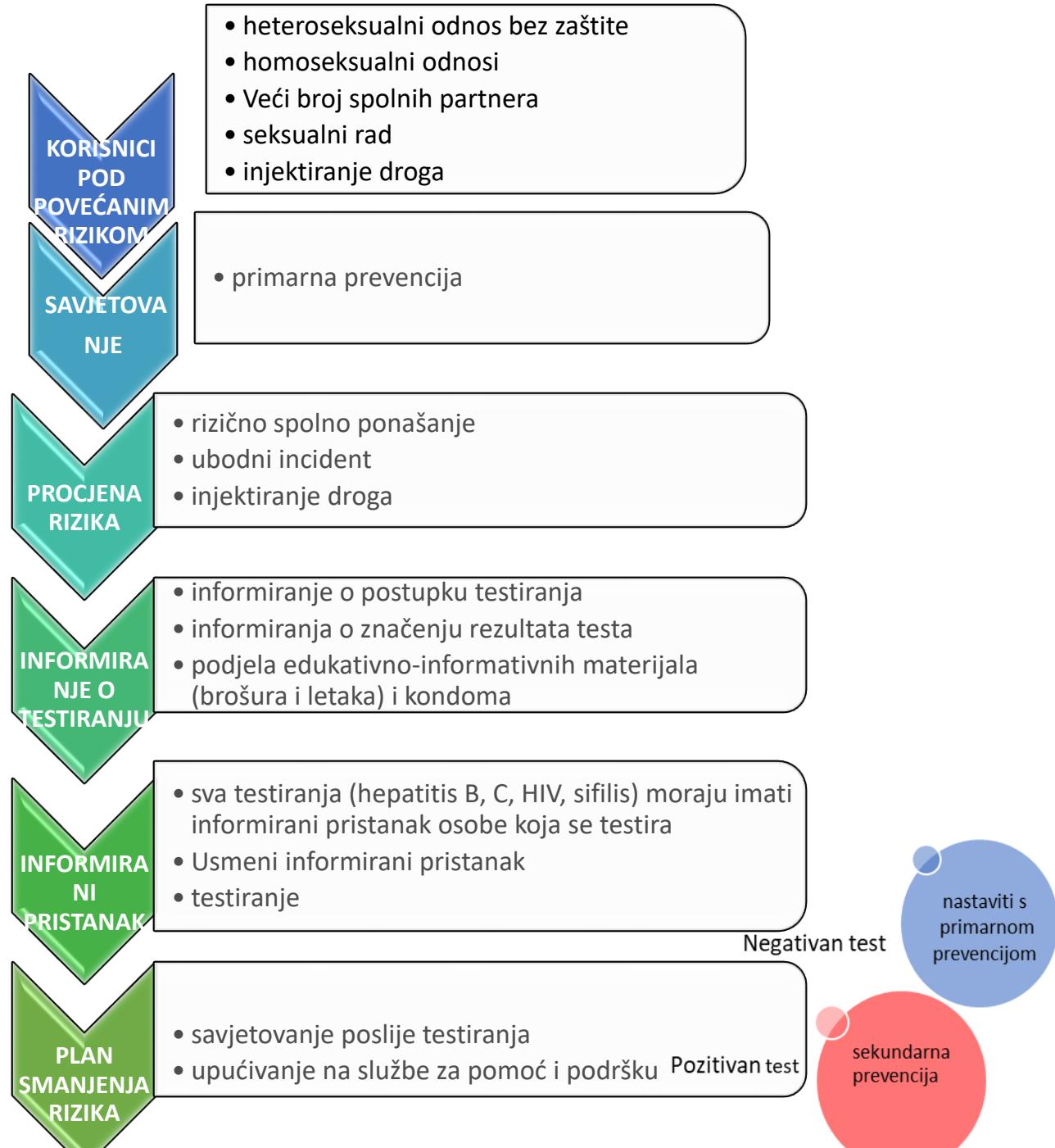
Post testiranje - HIV negativan rezultat

- razjasniti - HIV negativan rezultat nije "zeleno" svjetlo za nastavak dotadašnjeg ponašanja (nezaštićeni spolni odnosi)
- uzeti u obzir "period prozora" – savjetovati testiranje ponovo ukoliko je prošlo manje od 3 mjeseca od zadnjeg nezaštićenog odnosa (**6 tjedana**, testovi najnovije generacije)
- inzistirati na planu redukcije rizika "risk reduction plan"
- naglasiti rizično ponašanje specifično za tog klijenta (podaci iz pre -testiranja) i usmjeriti plan redukcije rizika specifično za njega
- posebno obratiti pozornost na osobe koje se učestalo testiraju – nastavak rizičnog ponašanja

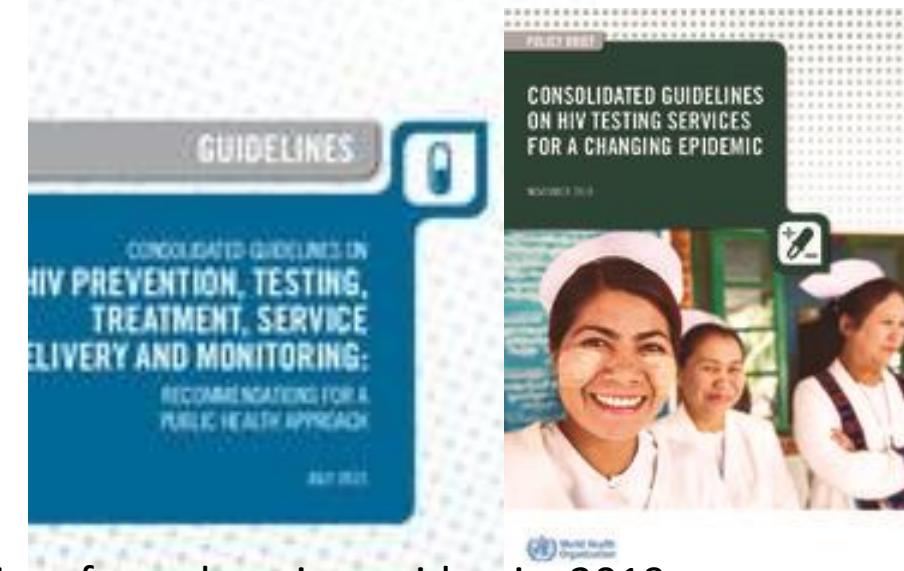
Individualizirani plan redukcije rizika (risk reduction plan)

- plan redukcije rizika za svakog ponaosob
- savjetnik UVIJEK MORA dati informaciju o nužnosti prakticiranja sigurnog seksa; izbjegavati globalne poruke za smanjenje rizika npr. "budite monogamni", "apstinirajte od seksa", "uvijek koristite kondom" – NEUČINKOVITE
- plan redukcije rizika provoditi u suradnji s klijentom i njegovim potrebama / problemima
- pokazati način uporabe kondoma na modelu
- dati kondome

■ Novi pristupi i smjernice za povećanje testiranja

- WHO 2015.
- WHO 2016.
 - demedikalizacija, samotestiranje
- WHO 2019.
- WHO 2021.
 - “demand creation”
 - društvene mreže
 - samotestiranje

Consolidated guidelines on HIV testing services for a changing epidemic, 2019.,
<https://www.who.int/publications/i/item/WHO-CDS-HIV-19.31>

- WHO :
 - Povećanje dostupnosti savjetovanja i testiranja
 - Provider initiated testing and counselling - uključuje rutinsku ponudu testiranja svim osobama koji ulaze u zdravstveni sustav klinika- zbog tuberkuloze, liječenja spolno prenosivih bolesti, planiranja trudnoće, problemi ovisnosti, ustanove koje rade s populacijom pod povećanim rizikom u područjima s visokom prevalencijom HIV-a
 - Ostali načini: nemedicinsko okruženje - civilne udruge, testiranje parova, samotestiranje - kućni testovi, testiranje od educiranih nezdravstvenih djelatnika (engl. *lay provider testing*)

- Preporuka za testiranje 1x godišnje (osobe u visokom riziku)
- 3-6 mjeseci - osobe na PrEP-u, ključne populacije sa SPB
- Obavezna poveznica s dalnjom skrbi

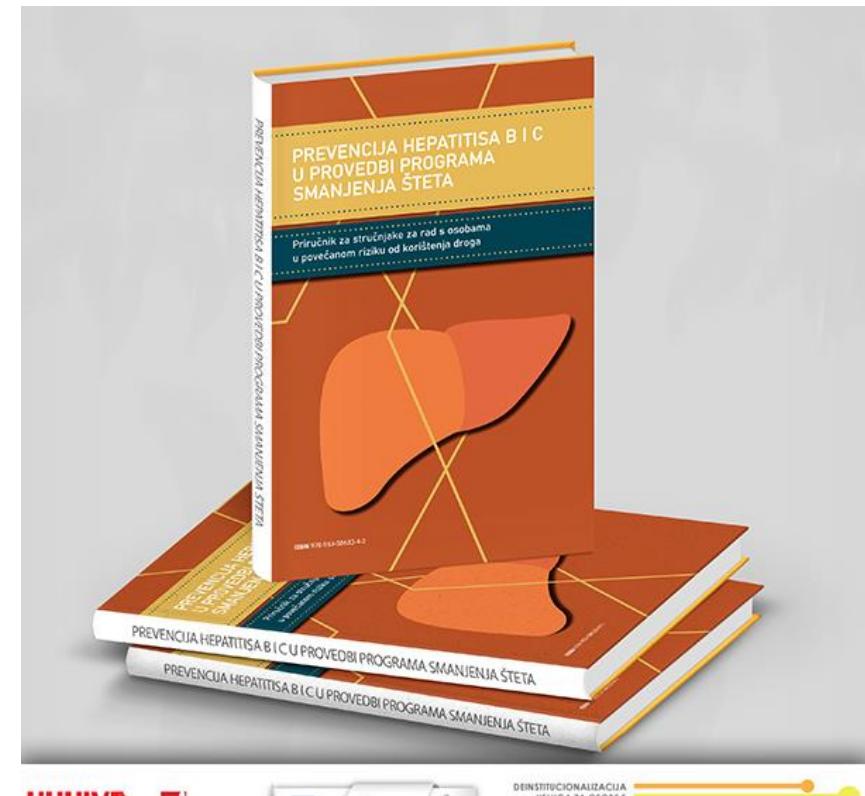
Priručnici

- informacije koje će pomoći u radu kako bi korisnicima pružili kvalitetnu uslugu

DOBROVOLJNO I BESPLATNO I ANONIMNO

<https://hzjz.hr/wp-content/uploads/2013/11/Prirucnik-za-HIV-savjetovanje-i-testiranje.pdf>

[https://huhiv.hr/priручник-за-струјаке-за-рад-с-особама-у-
povećanom-riziku-od-korištenja-droga/](https://huhiv.hr/priручник-за-струјаке-за-рад-с-особама-у-пovećanom-riziku-od-korištenja-droga/)

Pitanja...

tatjana.nemeth-blazic@hzjz.hr

MirjanaLana.KosanovicLicina@stampar.hr